

In Memoriam

Др Никола Пантелић

1930-2009.

Ове, 2009. године, умро је др Никола Пантелић, научни саветник и дугогодишњи директор Етнографског института САНУ.

У знак сећања на овог, вредног и истакнутог научника, уместо уобичајеног *In Memoriam*, одлучили смо да објавимо Реферат о његовом научном доприносу који је сачинила Комисија за доделу Награде Етнографског института САНУ 2007. године, поводом добијања Награде за животно дело.

* * *

Др Никола Пантелић (1930. Сарајево), цео свој радни век посветио је различитим областима етнологске науке. Етнологију је студирао на Филозофском факултету у Београду, где је дипломирао 1954., а касније и докторирао 1983. године, са темом Народна уметност Југославије. Од 1955. до 1987. године радио је у Етнографском музеју у Београду, а од тада до пензионисања 2002. године у Етнографском институту САНУ, прво као истраживач, а од 1990. године и као његов директор. Још током рада у Музеју, поред звања виши кустос и музејски саветник, стекао је и звање вишег научног сарадника (1985). Звање научног саветника стекао је 1993. године.

Током стручне и научне каријере др Николе Пантелића, издваја се најпре период интензивнијег музеолошког рада до краја 80-их година прошлог века. Поред осталог он је аутор и коаутор више запажених изложби као *Накит и кићење* (1971), *Народна уметност Југославије* (1980.), или *Сеоски надгробни споменици у Србији* (1984.). Најупечатљивији његов рад из тог периода свакако је монографија *Народна уметност Југославије* која је доживела више издања (1984. и 1988.) и преведена је на енглески, словеначки и немачки језик. *Народна уметност Југославије* представља репрезентативно дело какво више неће бити поновљено, већ и због саме области којом се бави и тим више и данас представља драгоцен приручник са обиљем компаративног материјала, како за стручњаке тако и за шири круг заинтересованих читалаца.

Друга велика област којом се бавио др Никола Пантелић је друштвени живот, породица и сроднички односи, као и свадбени обичаји превасходно у Србији. Овом проблематиком др Пантелић бавио се из аспекта одржавања традиције, односно њене трансформације, као и питањем односа традиције и етничког и културног идентитета. Поред низа радова, из те области

публиковао је и две монографије, Наслеђе и савременост (1991.) и Породица и традиција у градовима Србије крајем XIX века (2007).

У књизи Наслеђе и савременост, Друштвени живот у селима чачанског и горњомилановачког краја, Никола Пантелић се бави истраживањима традиционалних облика друштвеног живота у савременом селу у Западној Србији. Истраживано је село као друштвена заједница, сродство, брак и породица, у периоду 1985-1989. године. Аутор је себи поставио два циља – да на синхронијском нивоу сагледа међузависност свих посматраних појава, а на дијахронијском њихов развој и промене. Тиме је успешно створена једна целовита слика о процесу преображаја друштвеног живота села у савременим условима.

Књига Породица и традиција у градовима Србије крајем XX века, која је и најновији објављени монографски рад др Пантелића заснива се на опсежном дугогодишњем истраживачком раду у четири градска центра Србије (Шапца, Ужица, Бора и Крушевца). У њој др Пантелић утврђује да између градске и сеоске породице у србијанском друштву нема суштинске разлике у погледу структуре, функција, образаца понашања и менталитета, а одржавање традицијских образаца тумачи релативном неразвијеношћу урбаног и грађанског, односно кратким историјским периодом у коме се оно код нас развијало. Како потврђују ова истраживања, у много већој мери него урбанизацији села, процеси модернизације код нас последњих деценија допринели су рурбанизацији градова.

Др Никола Пантелић се такође бавио и сложеном проблематиком српско-влашких симбиоза, као и истраживањима српске енклаве у Румунији (Свињица).

Истраживање обичаја и митологије такође представља посебну област делатности др Николе Пантелића. Заједно са Шпиром Кулишићем и Петром Ж. Петровићем, он је коаутор капиталног, код нас до сада јединственог дела, Српски митолошки речник (прво издање 1970, друго издање 1998. године), које такође представља драгоцен и незаобилазан приручник за сваког истраживача ове области.

Поред ужег стручног и научног рада, др Никола Пантелић је такође у периоду од 1991. до 2001. године руководио Етнографским институтом, као и пројектом *Етнологија српског народа и Србије* (1991-2001) и потпројектом *Српски етнолошки речник*. Током истог периода, био је и уредник научних издања Етнографског института (Гласника и Зборника, као и Посебних издања ЕИ САНУ, Споменице, и едиције Животопис).

Поред свега наведеног, др Никола Пантелић је био и секретар, потпредседник и председник Савеза етнолошких друштава Југославије, члан више уређивачких и издавачких одбора (Етнолошког прегледа, Етнолошке библиотеке, Етнолошких свезака – издања СЕДЈ и ЕДС), члан уредништва (од 1961) и главни и одговорни уредник издања издања Етнографског музеја у Београду (1982-1987).

Резултате свог рада др Никола Пантелић је објављивао у земљи и иностранству, а његова стручна и научна библиографија садржи преко сто шездесет јединица.

Због свега реченог, сматрам да др Никола Пантелић заслужује да за свој рад буде награђен Наградом Етнографског института САНУ за укупни допринос етнологији.

Редакција Етнографског института САНУ.